

มรสุมรส

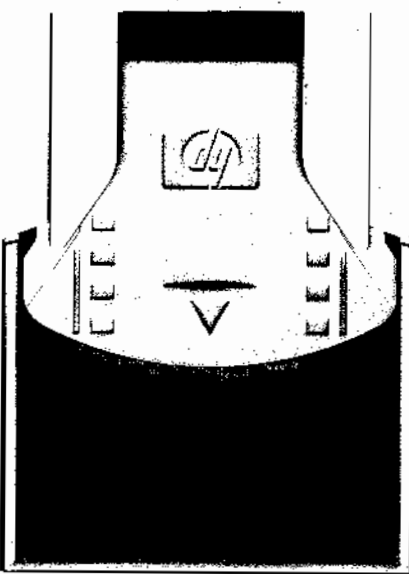
สวีท

1 7 7 7 7 7 7 7 7

1 7 7 7 7 7 7 7

พ.อ.ดำรง สุคใจธรรม
รวมรวม

พระสมเด็จฯ.ร.พุมอาจารย์โต

เบญจรงค์ กรุวัดพระแก้ว

รวบรวมโดย พ.อ.ดำรง สุทธิธรรม

สร้างโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี เป็นประธานฝ่าย
สงฆ์ เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี (ท้วม บุนนาค) เสนาบดีกรม
พระคลัง สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นประธานฝ่ายฆราวาส เมื่อปี พ.ศ. 2412
ประมาณ 120 ปี ท่านเจ้าคุณท่านเป็นผู้มีความสนทนมนต์เชื่อ โกลีชนิด
ในเจ้าพระคุณสมเด็จฯพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี เริ่มชีวิตปฐมวัย
ด้วยการเป็นเด็กมีถิ่นฐานอยู่ใกล้วัดระฆัง และสันนิษฐานว่าศึกษาชั้น
ปฐมวัยที่วัดระฆัง โฆสิตคารามร้อยมาจึงแตกฉานในอักษระทั้งไทย
และเทศ (ไทย, อังกฤษ, น) เข้ารับราชการในกรมคลัง หลังจากสำเร็จ
เปรียญธรรม โดยการสนับสนุนของเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ซึ่งสนทนมนต์
เชื่อและเป็นทีกรงใจของรัชกาลที่ 4 และท่านก็ได้ทำหน้าที่เป็น
อุปัฏฐากจนเจ้าพระคุณสมเด็จฯสิ้นชีพิตักษัย

เจ้าพระคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์โตเถื่อน เป็นมมหาเถระผู้ยิ่งใหญ่ และเยี่ยงยอดแห่งยุคกรุงรัตนโกสินทร์ (ดูในประวัติตำนานอภินิหาร และ อัจฉริยภาพของท่าน) ซึ่งผิดแผกแตกต่างกว่าคนทั้งปวง อันเป็นการแสดง สัญลักษณ์ของท่าน ซึ่งความเป็นผู้มีอัจฉริยภาพนี้ ประกอบด้วยอุดมคติ อันสูงส่ง เจิดจรัส มีจุดหมายปลายทางหรืออีกนัยหนึ่งคือ มิมีโมกษภาพ มหาศาล มีสมาธิ และมโนอิทธิ (ภาษาอังกฤษเรียกว่า วิลล์พาวเวอร์ - Will Power) อย่างแรงกล้าหาญบุคคลไม่มีลักษณะทั้ง 3 ประการนี้ จะเรียกบุคคล นั้นว่าอัจฉริยะ ไม่ได้ ท่านจึงควรแก่ส่งญานนามว่า พระรัตนปัญญาแห่งกรุง รัตนโกสินทร์ ผู้เป็นเจ้าของพระสมเด็จอันลือเลื่อง (ไปตั้งต่างประเทศ) และพระภาวนาวิเชียรอันวิเศษศักดิ์สิทธิ์ท่านได้สร้างพระเครื่องไว้มาก มายหลายแบบ หลายเนื้อ หลายพิมพ์หลายขนาด ซึ่งปัจจุบันนี้ เป็นที่สนใจและนิยมในวงการพระเครื่องเป็นพิเศษยิ่งกว่า การเช่าในตลาดพระนั้น สูงมากองค์ละนับแสนนับล้าน

ท่านเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี (หรือเจ้าคุณกรมท่า) นั้น ชกย์อ่องนับถือ ในเกียรติคุณของสมเด็จพระพุฒาจารย์โตอย่างยิ่ง ได้เป็น ประธานฝ่ายฆราวาส สร้างพระพิมพ์คุณสมเด็จขึ้นชุดหนึ่ง

แปลกทั้งสี่สามารถระดมและทรงพิมพ์ เนื่องจากได้ผงดินและตัวยาจาก เมืองจีนหลายอย่างหลายชนิด อาทิ ดินสีจากกมณฑลกลังไส น้ายา เกือบออกเขียว ชาดกฐา ชาดจอดแเด และชาดคารพรระพิมพ์ส่วน ใหญ่จะรอยผงทองคำแท้หรืออัญมณีเป็นเอกลักษณ์แห่ง โลกทรพย์ ชาวบ้านเรียกพระสมเด็จชนิดนี้ว่า สมเด็จวัดพระแก้วบ้าง สมเด็จ พระพุฒาจารย์โตบ้าง สมเด็จคุณกรมท่าบ้าง สมเด็จวัดเบญจมดัมภ์บ้าง ตามถนัดส่วนที่บรรจุมั่งและในวัดพระแก้วมีการ รอยผงทองคำแท้ โดยมีเจ้าพระคุณสมเด็จระพุฒาจารย์โตเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ สร้างและปลุกเสกจัดขึ้นเป็นพระพระราชพิธีหลวง ณ วัดบวรสถาน สุททवास เมื่อ พ.ศ. 2412 เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายกรมพระราชวังบวร วิทยาลัยสถานมงคล (อุปราชวังหน้าองค์สุดท้ายในรัชกาลที่ 5) และ แจกแก่เชื้อพระวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ เจ้านายชั้นสูง และพ่อค้าวาณิชระดับ เจ้าตัว มีอายุประมาณ 121 ปี ได้ทำพิธีมหาพุทธภิณฑลซึ่งเป็นพระราช พิธีหลวง มีเจ้าคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์โต และบรรดาพระอาจารย์ อากนขลังต่าง สมัยรัชกาลที่ 5 อีกมากมายหลายสิบองค์

สมเด็จวัดพระแก้ว หรือสมเด็จเจ้าคุณกรมท่าแบบญจรงค์นี้ มี มากมายหลายสิบพิมพ์ เช่น พิมพ์ใหญ่ 3 ชั้น แบบสมเด็จฯ พิมพ์ทรง

เจดีย์, พิมพ์วัดกุฎีไชโย, พิมพ์พระพรหมรังสี (ชินะปัญจาระ), พิมพ์นาง
 พญา, พิมพ์พระแก้วมรกต, พิมพ์ปัดดา, พิมพ์สังกัจจาย, พิมพ์ลิตา,
 พิมพ์นาคปรก, พิมพ์สมาธิ, เรือนแก้วสุ่มรัศมี, พิมพ์พระอวต, พิมพ์ผู้
 กอ, และพิมพ์พิเศษอื่นๆ อีกมากมาย ฯลฯ มีทั้งเนื้อกึ่งใส ผงดินสีขาวจาก
 มณฑลกังไส แต่กลายงาและไม่แตกถายาโรยทองและไม่โรยทอง ที่ลง
 รักร้อยทองและลงชาดก็มี สีเบญจรงค์(5สี) สีเขียวไข่กา สีก้านมะลิสด สี
 แดง(ชาดจุกุชา) สีดินสอเหลืองผสมชาดหรรดาร สีดำ(ผงใบลานกลุกรัก) สี
 น้ำทะเลแลเกลไกล เป็นต้น ฯลฯ

สมเด็จพระเจ้าคุณกรมท่า หรือสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อปี
 2514 ครั้นบูรณะซ่อมแซมวัดพระแก้วหรือพระเบญจนงค์ชุดนี้ แต่กรุง
 เมื่อปี 2514 ครั้นบูรณะซ่อมแซมวัดพระแก้วมรกต ก่อนฉลอง
 กรุงเทพมหานคร 200 ปี พระชุดนี้ได้ไหลออกมาจำนวนหนึ่ง และมีบรรจุ
 ที่วัดระฆังฯกับวัดพระแก้ว (วังหน้า บริเวณ โรงละครแห่งชาติ) อีกจำนวน
 หนึ่ง

แต่ปัจจุบันนี้ วงการพระเครื่องซึกยอมรับกันแล้ว มีบางกลุ่มระดับ
 ศาสตราจารย์รองศาสตราจารย์ นายทหาร และนายตำรวจ สะสมกัน
 ไว้เจียบๆ ซึ่งอาจจะทราบข้อมูลจากประวัติซึ่งมีอยู่หอสมุดแห่งชาติ
 และชื่อเขียนในนิยายสารสุณีย์พระเครื่อง ซึ่งเขียนโดยปรีศนีย์ ประษา
 กรจนจบประวัติที่ค้นคว้าหามาได้เท่าที่ทราบ คุณปรีศนีย์ นี้อายุกว่า
 70 ปี แล้ว แต่ยังแข็งแรงอยู่ผู้ใดยังไม่มีการชูดนี้จึงรีบสะสมไว้เถิด
 ไม่คิดหวังแน่นอน

พระสมเด็จพระเจ้าคุณกรมท่า หรือสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
 ตรวจสอบทาง-ญาณ ปรากฏว่าเน้นหนักในทางนั้น ทางเมตตามหา
 นิยมและทาง โชคลาภ พระชุดดังกล่าวนี้หาได้ยากมาก เมื่อใครได้เป็น
 สมบัติของตัวเองแล้ว ก็เท่ากับได้เพชรเม็ดงามๆ ไว้ประดับบารมี มีที่
 บรมเมตตาคุณ พุทธคุณแคล้วคลาด ให้อำนาจ เงินทองจะไหลมาเทมา
 ไม่ขาดสาย รวมทั้งเห็นยิวจิตใจให้ประกอบแต่กรรมดีชีวิตก็เจริญรุ่ง
 เรืองและยืนยาว

นิยาม “กรมท่า”

กรมท่า คือ กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเดิมอยู่รวมกับพระคลัง
ต่อมาได้แยกตัวออก ปี พ.ศ. 2410 กรมในสมัยก่อนไม่ได้แบ่งส่วนการ
บริหารราชการเช่นสมัยปัจจุบัน ต่างกรมต่างมีการปกครองเป็นเขต เป็น
แขวง กรมท่าที่ตั้งขึ้นสมัยก่อนมีหัวเมืองชายทะเลอยู่ด้วยมีพ่อค้าวานิชใช้
ติดต่อค้าขายเป็นประจำ พ่อค้าส่วนใหญ่เป็นชาวจีนและแขก และเมื่อพอ
ก็เหล่านี้เกิดกรณีพิพาทกันขึ้น ย่อมมีคดีความอยู่ในอำนาจของกรมท่าที่
จะตัดสินชำระความกับพ่อค้าวานิชเหล่านี้

เหตุที่เรียกพระสมเด็จเจ้าคุณกรมท่า

พระสมเด็จเจ้าคุณกรมท่า นับเป็นพระพิมพ์สมเด็จที่เลื่องชื่อดี
นามในต้นสมัยรัชกาลที่ 5 ใครๆก็พากันกล่าวขวัญถึงพระสมเด็จเจ้าคุณ
กรมท่า และในตอนกลางรัชสมัย พระพิมพ์สมเด็จสกุลนี้ ทำท่าจะ
สาบสูญเอาทีเดียว

โดยเปลี่ยนแปรนิวาสถานไปผูกซ่อนอยู่ตามกรุงพระบาง ตามวัง
เจ้านายบ้าง ตามคหฬาศน์ของผู้สูงส่งในอิสริยศ กาลเวลาได้ผ่านพ้น
ไปนับร้อยปี จึงได้ใคร่ครวญขึ้นมาเขียนเรื่องราวพระเครื่องเป็นครั้งสุดท้าย
ท้ายตามกฎของวิสุทธิกร คือ ความหมุนเวียนจากสิ่งที่ย่างยั้งเป็นสิ่งที่
หายากจากสิ่งที่ยหายากกลับกลายเป็นสิ่งที่หาย พระพิมพ์สมเด็จ
สกุลนี้จัดสร้างขึ้นโดยมีแผนการอันดีแล้ว แต่ไม่กลับในขั้นแรก
เมื่อสร้างพระพิมพ์เสร็จเรียบร้อยผ่านการปลุกเสกจากท่านเจ้าคุณ
สมเด็จฯ ได้พูดกล่าวถวายแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่
หัวรัชกาลที่ 5 เริ่มจากในปี 2416 หลังจากเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ได้เดิน
ชีพิตักษัยแล้วประมาณไม่ถึงปี เพราะเจ้าพระคุณสมเด็จฯ รัชพิทักษ์
กลางปี 2415 จึงเริ่มเรียกกันอีกครั้งเรียกว่าสมเด็จประจำบาง สมเด็จ
เจียวบ้างใช้ทำนามนต์แก้โรคหิวาต์ “โรคหาลงกินคน” ก็เลยเกิดตั้ง
ขึ้นต่อมา ในหลวงรัชกาลที่ 5 ได้พระราชทานแก่บรรดาพระบรมวง
ศานุวงศ์ข้าราชการ ตลอดจนเจ้าจอมพระสนมกรมวัง ทั้งฝ่ายใน
และฝ่ายนอก ในขณะนั้น พระพิมพ์สมเด็จวัดใหม่อมตรสของเสมียน
ตราดวงได้นำเข้าบรรจุในองค์พระเจดีย์หมดสิ้นแล้ว พระสมเด็จวัด
ระฆังหมดไปจากวัดแล้ว พระสมเด็จเจ้าคุณกรมท่าจึงโด่งดังเป็นเอ
กะ

จนถึงปี 2425 พระพิมพ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (วัดพระแก้วมรกต) และวัดพระแก้ว (วังหน้า บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและโรงละครแห่งชาติในปัจจุบัน)

การสร้างพระพิมพ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในปัจจุบัน) และก่อนที่จะไปบรรจุเก็บไว้ในวัน ท่านเจ้าคุณกรมท่าได้นำส่วนหนึ่งมาแจกให้กับราชการในสำนัก ฯลฯ ในสมัยนั้น ผู้ที่ได้รับแจกจึงพากันเรียกพระชุดนี้ว่า “สมเด็จพระเจ้าคุณกรมท่า” การที่กล่าวเช่นนั้น เพราะปรากฏว่า พระพิมพ์บางส่วนยังหลงเหลืออยู่ ซึ่งในคราวบูรณะหน้าบันพระที่นั่งเดิม ซึ่งเป็นสถานที่ทำการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระพิมพ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ) จำนวนหนึ่งกองอยู่ เพดานคนงานรื้อของลงมา ครั้งแรกพนักงานเจ้าหน้าที่เกิดการชื้อฮากันอยู่พักหนึ่ง ต่อมาก็นิ่งความสนใจ เพราะเนื้อและสีต่างกันแตกต่างกับที่เขาเล่นกันตามสากลนิยม ถ้าเราจะดูให้ซึ้งๆ สีเบญจรงค์นั้นก็ดีในลักษณะแอบสแตรค อาร์ท (Abstract art) นี้เอง งดงามซาบซึ้งแลดูซับซ้อน ทำให้อยากดูอยู่เรื่อย ๆ

ปฐมกำเนิด

พระพิมพ์สมเด็จพระเจ้าคุณกรมท่า

ครั้นผลัดเปลี่ยนแผ่นดินใหม่ในปี พ.ศ. 2411 เป็นปีแรกแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนบรรดาศักดิ์ขึ้นบน “เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี” เสนาบดีกรมท่าได้รับสมญานามว่า “ท่านเจ้าคุณกรมท่า” ถ้อยคำคิดนามนั้นไว้ และในโอกาสเดียวกันนั้นได้สถาปนากรมหมื่นบวรวิชัยชาญขึ้นดำรงตำแหน่ง มหาอุปราชวังหน้า ทรงพระนาม “กรมพระราชวังบวรวิชัยสถานมงคล”

กรมพระราชวังบวรวิชัยสถานมงคล เป็นพระราชโอรสองค์ต้นในสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระมหาอุปราชในรัชกาลที่ 5 มี พระสวรรค์ในด้านศิลปศาสตร์ วิทยาการแทบทุกแขนง สาขา คือ วิชารัฐศาสตร์ วิชาการทหารแบบยุโรปการช่าง และการฝีมือ หลักการบริหารการแผ่นดิน วิชาพุทธศาสตร์ ทรงเชี่ยวชาญทางด้านสมถกรรมฐานและวิธีสวดมนต์กรรมฐานมาแต่ครั้งเยาว์ทั้งเจนจบในพิชัยสงคราม ประกอบด้วยไสยเวทย์มนตรา ได้เริ่มสร้าง

พระพิมพ์โลกอุดร บรรลุในพระเจดีย์วังหน้ารุ่นแรก ประมาณปี 2400 ในสมัยรัชกาลที่ 4 ครั้งยังดำรงราชอิสริยยศเป็นพระองค์เจ้าอดิยังยศ อารยนาองค์ปรมาจารย์อรหันต์ อธิษฐานให้เสร็จสรรพ เรียกกันว่า “สมเด็จโลกอุดร” หรือ พระพิมพ์วังหน้า ทรงแกะแม่พิมพ์โดยฝีพระหัตถ์ 2 พิมพ์ และรุ่นต่อมาเป็นผู้พระหัตถ์ล้วนๆ สร้างแจกในงานพระศพ สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกนั้นสร้างเมื่อสมัยดำรงตำแหน่งมหาอุปราชาวังหน้าอีกหลายรุ่น

ลูในปี พ.ศ. 2410 นั้น ท่านเจ้าคุณกรมท่าได้ตั้งช่างต่อสำเภากลางชั้นหลายลำ เพื่อทำการค้าขายระหว่างประเทศ เช่น ศรีลังกาหมู่เกาะสุมาตรา ตลอดจนแหลมมลายู และประเทศจีน เพื่อเป็นการรักษาคุณลการค่า ส่วนกรมพระราชวังบวกรั้วได้ดำริสร้างเตาเผาอบเครื่องเบญจรงค์เมื่อต้นสมัยรัชกาลที่ 4 และขาดตอนไป ในปลายรัชกาล เริ่มนิยมเป็นเครื่องกังไต้ และลายครามเป็นส่วนใหญ่ว่าประเทศทางยุโรปมีความนิยมเช่นนั้น และตั้งชื่อเครื่องกังไต้ลายครามจากประเทศจีน เป็นสาเหตุให้กรมพระราชวังบวรฯ จำต้องสร้างเตาเผา

อบเครื่องเบญจรงค์ขึ้น ซึ่งในการนี้ได้มีการร่วมมือประสานงานกับท่านเจ้าคุณกรมท่าในการตั้งชื่อหุ่นถ้วยชามจานเมืองจีน และ การทำเครื่องเบญจรงค์นี้เอง มีบทบาทก่อให้เกิดพระสมเด็จเบญจรงค์(เบญจสิริ) ขึ้น

การเดินทางไปยังประเทศจีน อาศัยการเดินทางไปแต่เพียงอย่างเดียว หากจะเดินทางไปยังประเทศจีน ก็ใช้เวลาเดินทางทั้งเที่ยวไปและเที่ยวกลับ ก็นานโขอยู่ เพราะต้องอาศัยการเดินทางไปให้สอดคล้องกับฤดูมรสุม เวล่ำเวลาจะเริ่มเดินทางจากลำน้ำเจ้าพระยาออกสู่ปากอ่าวอ่าวไทย มุ่งสู่ทะเลจีน ในราวเดือนกรกฎาคม ถึงประเทศจีนในเดือนสิงหาคม ใช้ระยะเวลาในการเดินทางจากน้ำเจ้าพระยาออกสู่ปากอ่าวไทย มุ่งสู่ทะเลจีน ในราวเดือนกรกฎาคม ถึงประเทศจีนในเดือนสิงหาคม ใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 1 เดือน และต้องพักนานถึง 5 เดือน จวบจนถึงเดือนมกราคม รอนลมทะเลสภาพดีคางไป แล่นเรือสำเภากลับสู่ประเทศไทยด้วยเหตุนี้ ผู้เดินทางไปทำการค้าขายยังประเทศจีนจึงมีเวลาอยู่ได้นาน การสั่งทำของที่สั่งทำไปด้วยคอกยกำกับดูแลให้ทำเหมือนตัวอย่างที่ตั้ง ถ้าเป็นของที่ตั้งทำโดยพ่อก็ไม่มีการส่งช่างไปทำเหมือนตัวอย่างที่ตั้ง ถ้าเป็นของที่ตั้งทำโดยพ่อค้าก็ไม่มีการส่งช่างไปกำกับควบคุม สุดแต่จะจัดทำให้โดยไม่มีข้ออ้างดัง

คุณภาพของสินค้าที่สั่งทำย่อมแตกต่างกันเป็นธรรมดา กรมพระราชวัง
 บวรฯสั่งหุ่นถ้วยชามซึ่งปั้นเสร็จแล้วพร้อมด้วยแม่สีต่างๆมาจัดเก็บ
 ภาพเอง โดยมีช่างสิบหมู่ การพอกยา และการเคลือบสีวนเป็นฝีมือของ
 ช่างไทยทั้งสิ้น ถ้าหรับเนื้อดิน(หิน) ใช้ปั้นถ้วยชามเบญจรงค์ไม่จำเป็น
 ต้องใช้หินชั้นหนึ่ง เพราะ จะต้องลงสีอยู่แล้ว ราคาย่อมเยากว่าหินชั้น
 หนึ่งซึ่งมีสีขาวล้วนสำหรับเป็นเครื่องกังไส อันเครื่องห้าสีหรือเบญจรงค์
 นั้น ทางจีนเรียกว่า "อูไซ" โดยมีหลักการว่าชาตุแบ่งหรือชาตุไม้ เมื่อนำ
 มารวมกันเข้าถือเป็นสิริมงคล ถ้าเรียกว่าเบญจสิริก็น่าจะถูกต้อง

อิฐ หินสี ปูน ที่ท่านเจ้าคุณกรมฯท่านนำมาจากเมืองจีน ท่านได้ใช้เป็น
 ส่วนผสมกับผงพุทธคุณของสมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสีนำ
 มาสร้างพระสมเด็จวัดพระแก้วด้วยดีสิ้นเมื่อพระเจ้าบรมวงศ์ญาณและ
 แกร่งกว่าพระเครื่องทั่วไป

จำแนกวรรณะสมเด็จพระเจ้าคุณกรมท่า

เราควรศึกษาถึงวรรณะของพระสมเด็จเจ้าคุณกรมท่าเป็น
 ประการแรก พระสมเด็จสกุลนี้ ใช้วรรณะตามสีของธาตุดีประจำวัน
 เพื่อเหมาะสมแก่บุคคลแต่ละบุคคลและยังมีการรวมสีต่างๆ เข้าด้วยกัน
 เป็นเบญจสิริ ซึ่งเดจากจินตนาการของนักปราชญ์ผู้สร้างสรรค์ขอ
 จำแนกวรรณะต่างๆ ดังนี้

1. วรรณะเบญจรงค์ (เบญจสิริ) สรางจากเนื้อดินและสีซึ่งนำ
 มาเขียนลายเครื่องเบญจรงค์ ข้อสังเกตพระพิมพ์นี้จะมีลายไม่ซ้ำซ้อน
 กัน จะเป็นจำนวนพระสักก็องค์ก็ตาม ให้สังเกตความเก่าของสีซึ่ง
 อายกว่าร้อยปี รอยต่อตะเข็บของสีจะไม่มีการแทรกซึมเข้าหากันจะ
 แยกตัวออกเป็นส่วนตัวด พระพิมพ์ทุกองค์จะโรยไว้ด้วยขของละเอียด
 หรือหยาบ ด้านหลังของพระพิมพ์คล้ายภาพฝาผนังบางองค์ก็งามมาก
 บางองค์ก็งามน้อย แล้วแต่จึงหะกับฝีมือช่างและความตั้งใจ

2. วรรณะสีชาวลงรักลงชาดด้านหน้าข้างและกรออบข้างโรยผงทอง
3. วรรณะสีชาวมืดรักเนื้อแตกลายดังคโลก "หลุดหุ่นเพื่อน" ผสมเนื้อหินเทือกเขาเมืองอันสุย (หินกั้งไต)
4. วรรณะสีชาวดอกลายละเอียดแบบลายเข้กนปรอดพบบทั้งลงรักและไม่งรัก
5. วรรณะสีชาบบนพิมพ์ใหญ่วัตรงั้ง
6. วรรณะสีแดง "จูชาอั้ง" (ชาดจบแต) มีทั้งรอยทองและไม่รอยทอง
7. วรรณะสีเหลือง ผงหรรดา
8. วรรณะสีเขียวครีม ส่วนใหญ่เป็นพระบรรจุกุ
9. วรรณะสีเขียวใบไม้
10. วรรณะสีเขียวเปลือกเตงโม
11. วรรณะสีเขียวน้ำแดงกวาง
12. วรรณะสีน้ำเงินเข้มหรือสีเขียว
13. วรรณะสีน้ำเงินอ่อน
14. วรรณะสีฟ้า
15. วรรณะสีฟ้าปนเขียว (น้ำทะเลแต่ไกล)

16. วรรณะสีดำ (แก้วเซ็ก)
17. วรรณะสีเปลือกมังคุด
18. วรรณะสีปูนทาหรือดีสีวาด
19. วรรณะสีหมากสุก (กาเซ็ก) คือ ผสมด้วยชาดาบรคุณ
20. วรรณะสีดอกบานเย็นหรือสีกลีบบัวโรย
21. วรรณะสีชมพูหรือดีไอโรส
22. วรรณะสีแดงเลือดหมู

พระพิมพ์สมเด็จพระรัตนนพคุณเป็นของจริงซึ่งกว้างขวางและพิศดารมาก เป็นโบราณวัตถุ และมรดกไทยที่มีอายุกว่าร้อยปี จะบรรลุนถึง 150 ปี ในระยะเวลาไม่นานนี้ และพระชุดนี้แทบทุกพิมพ์ส่วนใหญ่จะโรยผงตะไบทองคำ

การสร้างพระเครื่องในยุคสมัยโบราณนั้น ผู้สร้างต้องการสร้างเพื่อสืบศาสนาและเผยแพร่ศาสนาพุทธ ซึ่งการสร้างพระนั้นถือว่าเป็นบุญกุศลแก่ผู้สร้างใหญ่หลวงยิ่งนัก เจ้าคุณกรมท่า ท่านเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในราชสำนัก และรับพระบรมราชานุญาตให้จัดสร้างเพื่อ "สืบศาสนาพุทธ" พระอาจารย์ทั้งประเทศและคนไทยที่ได้รู้ข่าวพากันมาช่วยทั้งจัดหาวัสดุและกำลังแรงงานช่วยกันมีดีฟ้ามีดิน

ผงตะไบทองนั้น ให้นำมาทำทองต่างๆ ในย่านเยาวราช เจริญกรุงสะพานหัน บ้านหม้อ ฯลฯ จะนำผงตะไบทองนี้รดเจ๊ก (รดลาภ) ไล่ตัง มาให้เป็น ส่วนผสมทุกชิ้นและโดยเฉพาะท่านเจ้าคุณกรมท่าหรือเจ้าพระยาภาณุวงศ์ มหาโกษาธิบดี ท่านได้นำอิฐ หินสี ที่ใช้เป็นส่วนผสมทำด้วยชาม

“กั้งไส” บรรจุให้ “เรือสำเภา” มาจากประเทศจีนนำมาเป็นส่วนผสมสร้าง พระเครื่องชุด “เจ้าคุณกรมท่า” สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์ (เบญจสิริ) จึง เป็นพระเครื่องที่มีสีดำ และเนื้อแกร่งปกไปจากพระเครื่องต่างๆ ไป ในสมัย ร.5 เมื่อนำมาขัดเสียดคราบกรุออกจะใสเหมือนใหม่ เช่น ถ้วย ชามกระเบื้อง ต้องใช้แว่นส่องดูจึงจะเห็น ได้ชัดว่าเป็นของเก่าโบราณซึ่งมี พังคราบผงตะไบทองค่า คราบกรุฝังอยู่ในผิวเนื้อขององค์พระให้เห็นเด่นชัด

แม่พิมพ์และจำนวนพระ

พระเจ้าคุณกรมท่า มีประมาณ 100 กว่าพิมพ์ เป็นพิมพ์ต่างๆ จากฝีมือของช่างสิบหมู่ (ช่างหลวง) และช่างราษฎร์อีกนับสิบๆ ช่างกันแกะ และกดแม่พิมพ์

เพื่อให้ได้พระเป็นจำนวนมากที่สุด! วิทยาลัยนา ต่างฝ่ายต่างรับไป กลุ่มละหนึ่งกรรมพันธ์ (แปดหมื่นสี่พันองค์) เมื่อรวมกันแล้วจึงได้ พระเป็นจำนวนมาก นับเป็นล้านๆ องค์

ชีวิตบั้นปลายของเจ้าคุณกรมท่า

ในปี พ.ศ. 2428 ท่านได้กราบถวายบังคมออกจากตำแหน่ง เสนาบดีฯ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2428 เนื่องจากตราครุฑรางนามา มากสุขภาพทรุดโทรม ครั้นได้พักผ่อนบำรุงรักษาร่างกายเพียงไม่นาน ร่างกายก็แข็งแรง และนอกจากท่านเป็นคนอยู่อย่าง "ไม่" ใ้ร่างกาย และสมองเคยชินกับการทำงาน ท่านจึงได้ไปมาหาสู่กับสมเด็จพระม พระยาคำราชานุภาพ พระบิดาแห่งโบราณคดี ท่านมีวิทยุณี แก่กว่าสมเด็จพระยาคำราชฯ มีประสบการณ์และรอบรู้เกี่ยวกับเรื่อง โบราณคดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับโบราณสถานเครื่อง กังไส ลาย ครา เบญจรงค์ ประกอบด้วยทั้งสองฝ่ายเป็นสกุลเก่าด้วยกัน ได้ สันทนาติดต่อกันก่อนอายุ 60 ปี ถึง 80 ปี นับเป็นวลายาวนานพอสมควร

ควร

คล้ายกับเป็นยาอายุวัฒนะหล่อเลี้ยงจิตใจเป็นอย่างดี ได้เล่าเรื่องโบราณคดีและเรื่องราวเหตุการณ์บ้านเมืองให้ชนชั้นหลังได้ทราบความเป็นมา ซึ่งท่านมีความจดจำแม่นยำเป็นพิเศษ ในหนังสือเรื่องโบราณคดี ของสมเด็จพระปรมะยาดำรงฯ ได้อาศัยความรู้ของเจ้าคุณกรมท่าส่วนหนึ่ง สมเด็จพระปรมะยาดำรงฯ ทรงตรัสว่า ในขณะที่ท่านเจ้าคุณกรมท่ามีอายุ 80 ปี นั้น ท่านยังมีความทรงจำแม่นยำ กับได้รับความรู้จากท่านเจ้าคุณหลายอย่าง ท่านเจ้าคุณกรมท่าถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2450 ศิริรวมอายุได้ 84 ปี

หมายเหตุ ข้าพเจ้ารวบรวมประวัติและข้อมูลมาจาก ทำอาจารย์ ประถม อจาศากร เหลนของท่าน “เจ้าคุณกรมท่า” ท่านเขียนไว้ และค้นคว้าจากหอสมุดแห่งชาติพร้อมคำบอกเล่าของท่านอาจารย์เถลิงรามโกมุท อดีตนายตำรวจวังในราชสำนักซึ่งนำพระเครื่องสมเด็จพระพุทธเจ้าจารย์โต พรหมรังสี กรุเจ้าคุณกรมท่า นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ปัจจุบัน มารวบรวมบันทึก

อนึ่งพระเครื่องสมเด็จพระแก้ว(เบญจรงค์) พุฒาจารย์โต พรหมรังสี หรือสมเด็จพระเจ้าคุณกรมท่า นั้น นอกจากทาบรูปไว้ในพาดานังหน้า และพาดานโบสถ์วิหารวัดพระแก้วเพื่อสืบศาสนาแล้ว ให้นำยเชื้อพระวงศ์และเจ้านายระดับเจ้าพระยาในรัชกาลที่ 5 ยังได้รับพระราชทานนำไปเก็บไว้ในพาดานัง และบ้านพระราชทานในยศตำแหน่ง เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่วงศ์ตระกูลที่ได้รับพระราชทานด้วย

พระเครื่องสมเด็จพระแก้ว พระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี เบญจรงค์ หรือสมเด็จพระเจ้าคุณกรมท่านั้น ถึงแม้ว่า “เขียน” ประกอบกิจการพระบางกลุ่มจะไม่ยอมรับ แต่พระชุดนี้ได้รับความนิยม และชนศรัทธา จากนายทหาร นายตำรวจ ระดับนายพล นายพัน และชนชั้นมีความรู้ เช่นดอกเตอร์ อาจารย์ อัยการ นายแพทย์ คนหนุ่มระดับปริญญาโท ในขณะนั้น ซึ่งผมมั่นใจว่า บุคคลระดับนี้ท่านไม่ใช่ว่าเป็นผู้หลงมงายอะไรต่างๆ แต่ท่านต้องมีเหตุผลที่ทำให้ท่านมั่นใจศรัทธา นำพระเครื่องชุดสมเด็จพระแก้ว พุฒาจารย์โต พรหมรังสี หรือสมเด็จพระเจ้ากรมท่า ไปบูชาเพื่อเป็นสิริมงคลกับตน และครอบครัววงศ์ตระกูล

กระผมมีเรื่องที่จะให้ไปให้ คุณวิทยา กับ คุณปัทมา เชี่ยวชาญของ นายช่าง ช่างทองเจ้าของห้างปัทมา เพชรงาม (บ้านหม้อ) และชั้น 1 ชั้นทรัดพลาด่า ลาดพร้าว โทร. 5411111 ต่อจูเวลลี่สายตรง 541-1805 นำ ผงตะไบทองจากองค์พระพิสูจนแล้ว ทั้งคุณวิทยา และคุณปัทมา ยืนยัน ว่าเป็นผงตะไบทองคำแท้ 100 เปอร์เซ็นต์

ส่วนอายุของเนื้อพระนั้น อ.เป็ร้องบุญ จักกะพาก ผู้ช่วยฉบับดี ฝ่ายวิชาการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้บอก กับผมว่า "ได้นำเนื้อพระเครื่องสมเด็จพระแก้วพุทธฉาย์โต พรหมรังสี เข้าคุณกรมทำ จากองค์ที่หักไปตรวจเช็คผงมวลสารส่วนผสมแล้ว จาก วิชาการแผนใหม่ และความเจริญที่สัมผัสพระเครื่องหลายยุคหลายสมัย ด้วยตนเอง เนื่องจากใจรักและศรัทธา อ.เป็ร้องบุญนั้นใจว่า เป็นผงที่มี อายุ 100 กว่าปีขึ้นไป ซึ่ง อ.เป็ร้องบุญ ท่านได้เก็บสะสมพระชุดนี้ทั้งเนื้อ สีและพิมพ์ต่างๆไว้จำนวนมากพอสมควร ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาจาก ประสบการณ์ที่ได้พบด้วยตนเอง

ทั้งหมดนี้ผมนำมาจากของจริง บุคคลที่ผมกล่าวถึงยังมีตัวตนท่าน สามารถสอบถามได้ มิใช่เป็นการกล่าวอ้างเลื่อนลอย

ผมเองนั้น ตั้งแต่เริ่มสะสมพระเครื่องสมเด็จพระแก้วพุทธฉาย์ พรหมรังสี เข้าคุณกรมทำ ได้บังเกิดความศุขทั้งกายและทางใจ พร้อมทั้งโชคดีมาตลอด

พระสมเด็จเจ้าคุณกรมทำ

เป็นพระพิมพ์สมเด็จที่สร้างและเสกขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2412 ช่วงชิงเวลาก่อนที่เจ้าประคุณสมเด็จฯ จะสิ้นชีพิตักษัย 3 ปี การแกะแม่แบบและการสร้างพระพิมพ์สำเร็จจากน้ำมือช่างสิบหมู่ ว่างหน้าการเสาะหามวลสารจากต่างประเทศ โดยท่านเจ้าคุณกรมทำ การวางแผนควบคุมการสร้างพระพิมพ์ ตลอดจนพิธีกรรมต่างๆ โดยกรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ อุปราชนำในรัชกาลที่ 5 ตลอดจนเป็นประธานพิธีฝ่ายฆราวาส เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธอาจารย์ (โต พรหมรังสี) เป็นประธานพิธีฝ่ายสงฆ์ สถานที่กระทำพิธีพุทธาภิเษก วัดบวรสถานสุทธารวาส หรือวัดพระแก้ววังหน้าภายในบริเวณพระราชวังหน้าซึ่งเปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในปัจจุบัน

มรดกของพระสมเด็จเจ้าคุณกรมท่า

มรดกของพระสมเด็จเจ้าคุณกรมท่า พอจะวิเคราะห์ได้

ดังนี้ คือ

1. พงวิเศษ หมายถึง พงหลักของวัดระฆังที่ใช้พระฉนวนในวัดช่วยกันผสม ประกอบด้วยผงอาชาติ ผงวิภีร์ รูปนาม และผงมูลกัจจายน์ ซึ่งสามารถรวบรวมจากวัดต่างๆ ที่มีการเรียนพระบาลีไวการณัฑ์ด้วยกันเป็นต้นเลย

2. ดิน (หิน) ขนที่อกเขาเมืองอันซุย สำหรับใช้ปั้นเครื่องกังไส ผึ่งแดดจัดแตกกลายเป็นอย่างนี้เสมอสังคโลก ถ้าแห้งด้วยการผสมพระสร้างพระเสร็จในตอนเย็น ดวงอาทิตย์ลับฟ้าแล้ว จะไม่ปรากฏการแตกกลายา อยาไปซื้อที่ทำนเขียนไว้ว่า รักเป็นต้นเหตุให้เกิดการแตกกลายา ท่านไม่เคยใช้รักเลยในชีวิต ผมใช้รักจนเลิกใช้

3. เศษหินอ่อนจากรีกพระคาถารมมิกราชา โดยใช้วิธีจกรกลงในแผ่นหินแล้วนำมาย่อยปนในเนื้อพระ มีสรรพคุณทางก้อนหัวใจตกโรค ซึ่งมีผงที่ใส่นำวัดระฆัง และใส่นำวัดอิมะทราวิหาร

4. พงทองนพคุณ พงทองรูปพรรณ ผงตะไบชนวนพระกริ่ง พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาล

5. พงขี้เหล็กไหลหรือแร่ยูเรเนียม เป็นสื่อดูดซับพลังจิต

6. เมตีดนุน ที่เห็นเป็นจุดดำเล็กๆ อาถรรพณ์ทางชาตรีแบ่งเบา และมีน้ำมันช่วยให้พระเกิดความหนักเมื่อใช้นานๆ

7. รักชาติ (รัก) ใญ่มาจากประเทศจีน) รักสมดุสิตำ รักสินีน้ำเงิน จากพม่า

8. สีต่างๆ สีแดง คือ ซาดกัอนจูซา หรือซาดจากแลสีเหลือง หินหรือธาต สีแสดหรือทูล สีดำเรียกว่ากัวเซ็ก บางท่านเรียกว่าเพชรดี สีทองชาดูน่าเป็นสีผสมจากเมือจีน ไม่ใช่ผงใบลานครับ สีเขียวเป็นสีผสมจากเงินเป็นสีเขียวอ่อน เขียวแก่อมฟ้า สีกุหลาบเงินสังจากยุโรป แล้วเราซื้อจากเงิน อีกต่อหนึ่ง สีสว่าดสังทำพิ ษย สีดอกบัวโรย สีขาจากครามอย่างดีจากเสฉวน สีเปลือกมังคุด สีต่างๆ แยกออกเป็นสีเดียว ถ้าสีรวมนับเป็นพระเบญสิริ

9. พงตัวยาววาสนาตามตำรา ถ้าห้รับพระสมเด็จผญา วาสนา ซึ่งมีอยู่ในสกุลพระสมเด็จเจ้าคุณกรมท่า

10. น้ำผึ้งจำนวนน้อย แทนเกษตรร้อยละ ไม่มีการผสมว่าน เกษตร โดยเฉพาะใช้น้ำอ้อยเป็นตัวประสาน

พระสมเด็จจันทน์หน้าหรือพระสมเด็จเจ้าคุณกรมทว ได้สร้างขึ้นใน ยุคสมัยทำเครื่องเบญจรงค์นั่นเอง พระสมเด็จจวรรณะสีขาว จึงมีส่วนผสม ของหินเพื่อออกมาเมืองสุย และเรียกว่าปูนเพชร เมื่อพิมพ์พระเสร็จแล้ว นำออกฝั่งแดดที่ร้อนจัด จะเกิดแตกกลายสังคโลก ถ้าแห้งด้วยการฝังลม ภายสังคโลกจะไม่เกิดขึ้น

การลงรัก พระพิมพ์สมเด็จเจ้าคุณกรมทว สังเกตได้ง่ายพอเข้าใจ แล้วแทบจะดูพระสมเด็จเจ้าคุณกรมทวแทนทันทีเดียว ผมได้แยกฝีมือการ ลงรักของพระสมเด็จสกุลนี้ออกเป็นสองชนิด คือ การรักโดยฝีมือช่างลง รัก เนื่องจากวันหนึ่งๆพิมพ์พระออกมามาก และตากแห้งในวันเดียว การ ลงรักใช้เวลา 2 วัน กว่ารักจะแห้งตัวและถ้าลงรัก 2 ชั้นต้องใช้เวลาราว 4 วัน จึงเกิดความไม่สมบูรณ์

การลงรักสำหรับพระพิมพ์สมเด็จเจ้าคุณกรมทว สังเกตง่าย จากสภาพเดิม

1. จะมีการลงรักทั้งด้านหน้าและด้านหลัง พร้อมทั้งขอบข้าง 4 ด้าน
2. ส่วนมากจะไม่มีการปิดทอง เพราะรอยผงของลงในเนื้อ พระแล้ว หากมีการปิดทองบางพิมพ์อาจพิศดาร คือปิดทั้งทองและ เงิน แต่พบน้อย
3. จะลงรัก 2 ชั้น ชั้นแรกเป็นรักชาด ชั้นที่สองเป็นรักสนุก คือ ลงรักแดงทับด้วยรักดำ
4. ความหมายในการลงรักถือเป็นเคล็ด ลงรักด้านหน้าถือ เคล็ดว่า เมื่อเผชิญหน้ากัน ฝ่ายตรงข้ามจะเกิดความรักความเมตตา ลงรักด้านหลังถือเคล็ดว่ากลับหลังก็ยังคงคิดถึงคนึงหา ลงรักด้านข้างถือ เคล็ดว่าคนข้างเคียงก็รักใคร่ในตัวเรา ส่วนรักชาติสีแดงนั้นหมายถึง ลากและโศกทรัพย์

5. พระพิมพ์ที่ล้างรักออก คุณภาพและอายุจะคงเดิมจาก การอธิษฐานและประกาศิตไม่เปลี่ยนแปลง

6. สามีหลงรักจากข้างล่างรัก โดยเฉพาะรักที่มีลักษณะหนามมีรอย
 ย่นและกระเพาะที่ไม่ใช่มีอย่าง จะลงรักเพียงชั้นเดียวบางๆ ทำให้เกิด
 การเปื่อยยุ่ยกระด้างแล้วไม่งาม บางองค์ก็ป้ายรักที่ด้านหลังเพียง
 ตั้งขยป สามีชอบมาก เพราะความจำเป็นตามที่ได้กล่าวแล้ว จำเป็นต้อง
 ล้างออกบางส่วน หรือทั้งหมด ส่วนที่เห็นว่าพอไปได้ก็ควรเลี้ยงรักไว้ให้
 ทราบว่าเป็นพระลงรัก

พิธีการพุทธานิเทศพระพิมพ์

สมเด็จพระเจ้าคุณกรมท่า

จัดเป็นพระราชพิธีหลวง มีใช้พิธีราษฎรแบบวัดระฆังหรือวัดใหม่
 อมตรส วัดบวรสถานหรือวัดพระแก้ววังหน้า ก็เช่นเดียวกับวัดพระศรี
 รัตนศาสดารามหรือวัดพระแก้ววังหลวง เป็นวัดที่ไม่มีพระสงฆ์ สร้างขึ้น
 สำหรับประกอบประกอบพระราชนิเทศโดยเฉพาะ ไม่ปรากฏมีสมภารวัด
 ปกติใช้เป็นทำบำเพ็ญกรรมฐานของกรมพระราชวังวิชัยชาญสถานมงคล

เข้าใจว่าการสร้างพระพิมพ์ คงจะกระทำขึ้นภายในอุโบสถ
 เมื่อได้รับพระพิมพ์จำนวนพอสมควรก็จัดพุทธานิเทศเป็นคราวๆ
 ไป มิได้จัดทำเพียงครั้งเดียว

ประการแรก ต้องทำการบวงสรวงประกาศสังเวทยพ
 พรหมทั่วท้องจักรวาลโดยพระราชกุศพรามณ์ ต่อไป พระสงฆ์
 ทรงสมณศักดิ์ 10 รูป (ทศบารมี) เจริญพระปริวัตรพระธรรมจักร
 กับปวัตน์สูตร และมงคลปริตตามทีเห็นสมควร

เมื่อได้ฤกษ์ ประราธในพิธีเริ่มจุดเทียนไชย พระพิธีกรรม
 เริ่มสวดพระคาถาจุดเทียนด้วยขลุ่ย โธศัพท์บุญตงยาโน ธัมโมโร
 กุตตะ โลละโร ฯลฯ เสร็จแล้ว พระพิธีกรรมจตุรवारการเริ่มเจริญพระ
 คาถาภาณวาร พระคณาจารย์นั่งปรก

ผู้รูบบางท่านกล่าวว่า บางครั้งเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
 ครั้งมีพระคณาจารย์ร่วมด้วย คราวนั้นพระพิมพ์ขึ้นแรงมาก (เท่าที่
 ทราบ หลวงพ่อเงินวัดบางกานาน) และท่านพระครูศรีสกลสมภารย์(แก้ว)
 วัดเครือวัลย์ ชลบุรี ก็ทันในสมัยนั้น ยังมีพระคณาจารย์ที่เก่งกล้า
 สามารถอีกมิใช่น้อย

พระสมเด็จเจ้าคุณกรมท่า เท่าที่ค้นพบ มีเนื้อหาที่แตกต่างกันพอ
ข้ามกันได้ดังนี้ (เฉพาะวรรณะสีขาว)

1. วรรณะสีขาว ลงรักด้านหน้า ด้านหลัง และกระอบข้าง ไรยผ
ทอง
2. วรรณะสีขาว ไม่มีการลงรัก เนื้อแตกหลายสังคโลก “หลกชุ่น
เพื่อน” ผสมเนื้อหินเพื่อกลมกลืน
3. วรรณะสีขาว แตกหลายลายละเอียดแบบลายไข่นกปรอดคพบทั้ง
ลงรักและไม่ลงรัก
4. วรรณะสีขาว ไม่มีการ ไรยทอง
5. วรรณะสีขาว ไรยมวลสารที่เป็นสีต่างๆ เช่น แดง ดำ เขียว
เหลือง มีทั้งลงรักและไม่ลงรัก

พระสมเด็จเจ้าคุณกรมทานับว่าเป็นพระพิมพ์สมเด็จที่เลื่องชื่อ
ลือชื่อนานในสมัย รัชกาลที่ ๕ ใครๆก็พากันกล่าวขวัญถึงพระสมเด็จเจ้าคุณกรมท่า
และในตอนกลางรัชสมัย พระพิมพ์สมเด็จสกุลนี้ทำที่จะสาบสูญเลยที่
เดียว โดยแปรนิวาสสถานไปซุกซ่อนอยู่ตามกรุพระตามวังเจ้านาย
เกหาสน์ของผู้สูงส่งในอิศริยศ กาลเวลาได้ผ่านไปกว่าร้อยปี จึงได้โผล่
โฉมหน้ามาเยือนชาวพระเครื่องเป็นครั้งสุดท้าย

ตามกฎของวัฏจักร คือความหมุนเวียน จากสิ่งที่ย่างเป็นสิ่งที่ทำ
ยากจากสิ่งที่ทำยากกลับกลายเป็นสิ่งที่ง่าย

พระพิมพ์สมเด็จสกุลนี้จัดสร้างขึ้น โดยมีแผนการอันลึกซึ้ง
แต่ไม่มีลึกลับในชั้นแรก เมื่อสร้างพระพิมพ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผ่าน
การปลุกเสกจากท่านเจ้าคุณสมเด็จฯ ได้ขลุกลั่นถวายแด่พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5

เริ่มแรกในปี พ.ศ. 2416 หลังจากเจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้สิ้น
ชีพตักษัยแล้วประมาณไม่ถึงปี เพราะเจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้เสด็จ
ในกลางปี พ.ศ. 2416 เริ่มเรียกกันในครั้งแรกว่า สมเด็จปีระกาบ้าง
สมเด็จเขี้ยวบ้าง ใช้ทำน้ำมนต์แก้หวัดคอโรค ซึ่งในสมัยก่อนเรียกว่า
“โรคทำกินคน”

ต่อมา ในหลวงรัชกาลที่ 5 ได้พระราชทานแก่บรรดาพระ
บรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการบริพาร ตลอดจนเจ้าจอมพระสนมกรมวังทั้ง
ฝ่ายในและฝ่ายนอก ในขณะนั้น พระพิมพ์สมเด็จวัดใหม่อมรตของ
เสมีนตราตัวง ได้้นำเข้าบรรจุในองค์พระเจดีย์จนหมดสิ้นแล้ว พระ
สมเด็จวัดระฆังหมดไปจากวัดแล้ว พระสมเด็จเจ้าคุณกรมท่าจึงโด่ง
ดังเป็นเอกะจนถึงปี 2425 พระพิมพ์สมเด็จสกุลนี้ถูกนำบรรจุที่วัด
พระศรีรัตนศาสดาราม(วัดพระแก้วมรกต) และวัดพระแก้ว(วังหน้า
บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและ โรงละครแห่งชาติในปัจจุบันนี้

ดาวรุ่งประกายแสงอุกบดบังในกลุ่มเมฆ ความสำคัญค่อยๆ เลือนหายไปจากความทรงจำของผู้คน แต่ถึงกาลเวลาผ่านไปนับศตวรรษ ช่องว่างในระยะเวลากว่าร้อยปี พระสมเด็จวัดระฆังจึงโด่งดังแทนที่เบรียลเสมือนบุญแล้วเสีย ปี... จึงโด่งดังแทนที่ผู้คนพากันเดินเลื่อนเสีย... ไปตามสภาพรรณคดีกันนั้น

จำแนกทรงพิมพ์

ทรงพิมพ์พระสมเด็จเจ้าคุณกรมท่า มีอยู่มากทรงพิมพ์ด้วยกันเป็นเพราะฝีมือช่างสิบหมู่วังหน้ารับ ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็ขึ้นอยู่กับจินตนาการของช่างของช่างแต่ละคนใน “ช่างสิบหมู่” เท่าที่ค้นพบนั้น มีอยู่หลายพิมพ์ที่แตกต่างจากพิมพ์ในสกุลพระพิมพ์ของวัดระฆังและสกุลของวัดไหม้อมตรส (วัดบางขุนพรหม) อันได้แก่ พระพิมพ์สมเด็จที่มีพระเนตร พระนาสิก พระโอษฐ์ พระกรรณ (ตา จมูก ปากหู) เช่น

พิมพ์ประธานใหญ่ พิมพ์พระประธานทรงเรือย พิมพ์พระประธานทรงเจดีย์ เป็นต้น ซึ่งพระพิมพ์เหล่านี้เป็นพระพิมพ์เอกลักษณ์ของสมเด็จพระเจ้าคุณกรมท่า โดยเฉพาะไม่มีในวัดใหม่อมตรส

นอกจากนี้ก็มีหลายทรงพิมพ์สมัยคล้ายกับวัดระฆังและวัดใหม่อมตรส (บางขุนพรหม) อย่างไรก็ตามก็ดี ถึงแม่พิมพ์ทรงบางพิมพ์จะคล้ายคล้ายกัน แต่เนื้อหาหมวดลสารแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแยกแยะได้สำหรับเนื้อหาของสมเด็จพระเจ้าคุณกรมท่าเท่านั้นมีความแห่งของเนื้อหาและสภาพารักษาศรัทธาธรรมนั้นก็เป็นที่นัยชัดชัด เกิดจากระยะเวลาที่กว้างร้อยปี ลองหาของจริงดูสักครั้ง โดยเฉพาะพิมพ์ทรงที่เป็นเอกลักษณ์ของเจ้าคุณกรมท่า ต่อไปเมื่อท่านพบก็จะไม่ปล่อยให้หลุดมือไปนะครับ

ประโยชน์ความรู้และคุณความดีอันทรงคุณค่าของหนังสือนี้
ขอกราบนมัสการ อุทิศถวายแด่

- พระครูเทพโลกอุดร
- สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษี
- หลวงพ่อเงิน วัดบึงปลาทู
- พระเกจิอาจารย์ทุกท่านผู้ร่วมปลุกเสก
- สมเด็จพระปิยมหาราชเจ้า
- เจ้าคุณกรมท่า

ขอให้ทุกท่าน ที่มีพระสมเด็จฯ ตามหนังสือนี้ จงประสบแต่ความสุขความ
เจริญ ตลอดกาลนาน

พ.อ.ดำรง สุตใจธรรม

รวบรวม

เมื่อเสร็จจากภารกิจพระพิมพ์เรียบร้อยแล้ว ได้มีการนำพระพิมพ์ส่วนที่ตกพิมพ์โดยผีพระหัตถ์รัชกาลที่ 5 และพิมพ์ทั่วไปทุกเกล้าๆ ถวายเพื่อถวายพระราชทานแก่เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ข้าราชการชั้นกุดดอดจนข้าราชการทั้งภายนอกฝ่ายในตามพระราชอาชยาศัย และได้เก็บไว้บนเพดานพระที่นั่งต่างๆของพระราชวังหน้า (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในปัจจุบัน) การที่กล่าวเช่นนี้ เพราะปรากฏพระพิมพ์บางส่วนยังหลงเหลืออยู่ ซึ่งในคราวบูรณะหน้าบันพระที่นั่งเดิม ซึ่งเป็นสถานที่ทำการพิพิธภัณฑสถานเก็บพบพระพิมพ์สมัยตั้งจำนวนหนึ่งกองอยู่บนเพดาน คนงานได้รื้อขนลงมา

ถึงปี พ.ศ. 2425 นับเป็นวาระครบรอบร้อยปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ก่อนที่กรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ จะเสด็จทิวงคต 3 ปี ได้มีการฉลองสมโภชกรุงเทพมหานคร และมีการบูรณะซ่อมแซมวัดวาอารามหลายแห่ง ที่สำคัญ คือ การขยายตกแต่งหรือซ่อมแซมส่วนชำรุดของวัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือวัดพระแก้ววังหลวง ซึ่งจัดเป็นกรณีพิเศษ เพราะกาลเวลาผ่านพ้นถึงร้อยปี ย่อมเกิดชำรุดทรุดโทรมมากเป็นธรรมดา

การก่อสร้างตกแต่ เป็นไปด้วยความสมบูรณ์รอบคอบ จึงกล่าวได้ว่า การสร้างพระพิมพ์สกุลนี้ น่าจะเป็นแผนงานซึ่งวางแผนล่วงหน้าสำหรับอนาคต บรรดาพระพิมพ์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกเพดานพระที่นั่งพระราชวังหน้าเข้าสู่วัดพระศรีรัตนศาสดารามทำการบรรจุตามซุกชีฐานพระระเบียงในพระเจดีย์หลังกรุงฯ เพดานโบสถ์วิหารตลอดจนยอดนพศูรย์

ก่อนที่จะทำการบรรจุพระพิมพ์ดังกล่าว บรรดาข้าราชการชั้นหลังที่ไม่มีโอกาสได้รับแจกพระพิมพ์ในชั้นแรก เพราะหลังจากการสร้างพระพิมพ์ในชั้นแรกเสร็จจนถึงระยะที่แนะนำบรรณิเวลาห่างกัน 12-13 ปี และเชื่อกันว่า โอกาสเช่นนี้จักไม่มีอีกต่อไป จึงเกิดมีการร้องขอขึ้น ท่านเจ้าคุณกรมทำในฐาณะประธานในการบูรณะซ่อมแซมปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม จึงได้ทำการแจกพระพิมพ์เป็นการใหญ่และเป็นการแจกครั้งสุดท้ายก่อนที่จะนำไปบรรจุในปี พ.ศ. 2425